

Resum de la reunió de la 3a sessió del grup de treball

Estratègia d'Educació per a la Justícia Global

Sala Polivalent del Centre de Normalització Lingüística

Dia: 25 / 26 de setembre 2018

Hora: 17:30h / 10:00h

Lloc: C. Avinyó, 52

Llistat de persones assistents

Adoración Garmon	Districte Sant Andreu
Abel Samperiz	Consultor extern teoria canvi
Agusti Perez	UPC
Alba Galofré	Escoles més Sostenibles
Alba Guasch	SCI
Blanca Romañá	experta educació justícia global
Carol Pujades	Creart/La Fede
Clara Soler	Escoles més Sostenibles
Diana Osadci	Institut de Drets Humans de Catalunya
Elena Roca	Consorti Educació
Emilio Romero	Intered
Georgina Casas	La Fede.cat
Gloria Meler	Direcció Justícia Global i Cooperació Internacional
Guida Fullana	UOC
Jesús Maestro	Centre de Recursos en Drets Humans
Joana Bou	Fil a l'Agulla
Juanan Montero Nicolau	ACPP-Catalunya
Karmele Equiza	Adsis
Laia Gómez	RuidoPhoto
Laura de Caralt	CIRD
Maria Bargalló	Justícia i Pau
Maria Mur	UNICEF
Martí Boneta	CRP Les Corts
Mireia Páez	Vols
Montse Lopez	AHEAD
Montserrat Potrony	IMEB, promoció educativa
Nathalie Souto	Sant Andreu
Núria	Akwaba
Núria Francolí	UNRWA
Núria Pociello	Aroa

Pilar Leonart	IMEB
Ramon Crespo	Consultor extern teoria canvi
Sara Garrido	Diputació Barcelona
Silvia Ayala	UAB-FAS
Virginia Sanchez Roman	UOC

Introducció (àmbits de treball i anàlisi i dinàmica dels grups)

3 tallers i assistents estructurats en 3 grups (rotació de cada grup per taller: 30 minuts)

Taller 1) TERRITORI I AGENTS (Brenda Bär, Judit Rifà)

- Accions projectades al barri i connectades amb qüestions globals
- Possibilitats de relació amb l'entorn.
- Diversificació dels agents

Taller 2) PARADIGMA DE LA JUSTÍCIA GLOBAL¹(Maria Monzó, Alex Garcia-Alba)

- Vinculació entre la realitat de l'entorn social i les vulneracions i desigualtats a nivell global
- Canvis que implica aquest nou paradigma
- Interdependències Nord-Sud, Global-Local

Taller 3) EDUCACIÓ FORMAL I APS (Alba Castejón, Laura Rubio)

- Paper dels actors educatius (centres educatius i administració educativa)
- Construcció conjunt de relat
- Com l'APS contribueix a la generació de canvis. Quins serveis s'impulsen?

Estructura i dinàmica dels tallers

- Com se situa l'entitat / administració / altres en relació al tema objecte de debat?
- Quina transició s'ha fet en aquest àmbit? Motivació?
- Obstacles, oportunitats i resistències
- Propostes de futur en aquest àmbit

¹ *Justícia Global: concepte desplegat específicament en 4 àmbits; justícia de gènere, justícia ambiental, justícia econòmica, i refugi, dret a migrar i a desplaçar-se*

Taller 1) TERRITORI I AGENTS (Brenda Bär, Judit Rifà)

TREBALL EN XARXA AL TERRITORI: DIAGNÒSTIC / TRANSICIONS

- És important i estratègic conèixer i analitzar les accions a nivell territorial (barris i districtes) i les entitats / agents que les porten a terme, per saber els àmbits de treball, expertesa, ubicació de les accions i en funció d'això poder prendre decisions / fer xarxa (com a entitat, administració pública / districtes / equipaments). En aquest sentit l'Administració pot facilitar aquest treball (foto) generador de xarxa i de complementarietats des de la seva posició i coneixement més global i transversal.
- Tot i així, el nombre d'accions no té perquè implicar un major nivell d'arrelament o d'enxarxament al barri i per altra banda la fotografia resultant segueix sent limitada i parcial, fet que pot limitar també l'anàlisi del que es fa a la ciutat / districte en l'àmbit de l'Educació per a la Justícia Global (EpJG). Tot i així, el treball en l'àmbit de l'ApS sí està contribuint a generar arrelament, xarxa i a teixir aliances amb la comunitat, barri, per al desenvolupament del projecte o acció (amb AFAs, CEB, UB, Centre Promotor ApS,..)
- Els centres i entorn dels centres són un bon punt de partida perquè són reflex del barri però cal una estratègia de treball des de l'administració i entitats que tingui en compte la realitat, les relacions i el context (desigualtats, accés) per tal de saber on actuar i com generar aquest (major) impacte o efecte multiplicador i poder-ho evidenciar.
- Es visualitza un major nombre de treball en xarxa entre diferents entitats, ONGs i un major / millor apropament al barri des del centre així com accions que sumen a la comunitat / barri / districte i formen part del projecte educatiu del centre, zona, barri, etc... i les diverses administracions (IMEB compta amb un apartat específic de territori – comissionat per a la participació comunitària) entitats de segon nivell (Lafede) estan ajudant en aquest sentit, obrint recursos i espais per a generar aquest treball conjunt, fet que ajuda a eixamplar també el relat i abast de la Justícia Global.
- També es visualitzen diverses capacitats, expertesa, abast en relació a les entitats de la ciutat, districte, barri que obliguen a tenir una mirada diferenciada.

RESISTÈNCIES, OPORTUNITATS I REPTES

- Les intervencions “noves” sumen en contextos on hi ha xarxes i dinàmiques generades / consolidades i eines que permeten conèixer, entendre, visibilitzar aquest mapa d'actors i relacions i avaluar el rol i valor afegit d'aquesta intervenció. Sense aquest mapa “comunitari” es poden generar duplicitats i potencials conflictes.
- Desigualtats en l'accés / capacitat d'intervenció partint de la percepció d'alguns actors en relació a d'altres (rol de la universitat com a agent de canvi i transformació social), les relacions (contactes) i coneixement de l'entorn (agents, complementarietats).
- En l'àmbit educatiu la mirada “comunitària / comunitat educativa” aporta molt valor afegit per a superar les barreres abans esmentades i l'ApS ha facilitat en bona mesura aquest apropament de l'entitat al centre com a bon factor d'arrelament, continuïtat i sostenibilitat de la intervenció a l'entorn escolar / barri / districte.
- També hi ha un risc vinculat a l'excessiva diversitat o atomització d'accions locals, les quals han de vetllar per mantenir aquesta mirada “global” o de solidaritat internacional amb un relat entenedor i coherent.

- L'Administració pública local (ciutat, districte, barri) i el seu cos tècnic són cabdals per a establir i consolidar aquest pont entre les entitats i l'escola, enfortir les seves capacitats i generar aquest arrelament amb el territori amb instruments adaptats a les seves capacitats i necessitats. Amb un entorn d'estabilitat financera es faciliten aquests processos més estratègics / de llarg recorregut.

PROPOSTES DE FUTUR

- Tenir un mapa / diagnòstic conjunt, integral i integrat de les accions en aquest àmbit a la ciutat. Identificar més accions / més bones pràctiques / metodologies, sistematitzar-les i/o compartir-les al territori, sortint de l'àmbit de la ciutat cap a l'àrea metropolitana, enriquint aquest mapa amb intervencions de diversos actors amb mirada local i global (accions d'abast més local i/o internacional). Això permetrà capitalitzar aquest coneixement, eixamplar el radi d'acció i enriquir el relat / contingut de la Justícia Global.
- Pensar més estratègicament, partint dels diversos coneixements, realitats i necessitats / recursos existents (més diagnòstics en aquest sentit en clau d'igualtat en l'accés als recursos o amb criteris de discriminació positiva, necessitats de l'alumnat a escola pública-concertada per barris i districtes, etc..).
- Incorporar noves mirades i sabers (Sud Global?) i fomentar un major intercanvi entre espais d'educació formal i no formal, districte i entitats, centres / professorat / alumnat amb realitats diverses, etc..
- Repensar el paper i rol dels consells de districte / consells de cooperació / mecanismes de participació comunitària per a facilitar aquesta tasca.
- Garantir la continuïtat, l'arrelament / sostenibilitat i el vincle local-global amb un major acompanyament tècnic partint dels marcs d'actuació locals (plans de desenvolupament, plans de barris, pla de centre,..). l'ApS pot ser una bona manera de consolidar aquest treball i generar nous lideratges des dels centres o districtes en aquest àmbit.
- Obrir-se a nous espais (formació professional, CRAE, UEC,...), institucions (museus, equipaments culturals, escoles-bressol, AFAs).
- Ampliar els recursos i eines educatives (MOCS, elearning, alfabetització digital).

Taller 2) PARADIGMA DE LA JUSTÍCIA GLOBAL (Maria Monzó, Alex Garcia-Alba)

CONCEPTE DE JUSTÍCIA GLOBAL: DIAGNÒSTIC / TRANSICIONS / DEBILITATS I OPORTUNITATS

- El concepte de Justícia Global, tot i ser un model / concepte inclusiu, transformador, que ens interpel·la com a institucions, entitats, individus **necessita aterrar-se i explicar-se (concepte molt ampli)**. Cal generar una cultura de Justícia Global, que **obliga a una mirada a mig termini i procés de reflexió profunda: canviar polítiques, actituds i pràctiques per què? Què volem canviar? Qui? Som agents de canvi?**
- Els requeriments / ingredients per a poder estar sota aquest epígraf són encara limitats / “limitants” atesa la complexitat del concepte en les seves dimensions (necessàries) global, local-comunitària, familiar i individual i sobretot en la seva praxis.
- S’ha de saber conciliar la dimensió d’acció local amb la global sense generar distància geogràfica, cultural, social. En aquest sentit l’enfocament de drets i desigualtats són una oportunitat estratègica per a entendre el vincle i apropament entre diverses realitats amb una doble mirada global i local sota el paradigma de les justícies.
- La Justícia Global, tot i ajudar a superar el paradigma del “Desenvolupament” o la dicotomia “Nord-Sud” s’ha de saber explicar. En aquest sentit l’Agenda dels ODS 2030 són un exemple que segueix tenint una millor comprensió, major legitimitat i acceptació i un procés d’aterrament local i desplegament pràctic i operatiu (localització dels ODS) molt acceptable.
- Hi ha exemples que poden ajudar a treballar aquest enfocament de Justícia Global (consum) i hi ha entitats amb un bagatge consolidat en aquest àmbit que poden ajudar a donar contingut al concepte des de la seva pràctica. Tot i així **el concepte de Justícia Global segueix convivint a nivell de l’Estat Espanyol amb altres “epígrafs”** (Educació per al Desenvolupament, educació transformadora, educació emancipadora, educació per a la ciutadania, coeducació, etc.). Com a reflexió el concepte de Justícia Global també es pot entendre com a horitzó en el qual poden entrar altres “educacions per a..”.
- Les entitats a nivell de districte utilitzen el terme “solidaritat”. De fet, durant la realització de la tardor solidària es va evidenciar que **el vincle local-global encara no està suficientment arrelat ni apropiat per part d’entitats i ciutadania en general**.
- A nivell institucional, la política de cooperació segueix tenint un pes residual i pot generar resistències atès que té una càrrega política-ideològica forta, sobretot en relació al component econòmic o de gènere (l’ambiental genera més consens). Cal encara fer una feina important des de l’Administració pública en aquest sentit, tot i que les entitats valoren molt positivament aquest impuls i lideratge des de lla Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional de l’Ajuntament de Barcelona (vinculat amb la coherència de polítiques).

ATERRANT EL CONCEPTE DE JUSTÍCIA GLOBAL: REPTES I OPORTUNITATS

- Cal iniciar un procés de debat (objectiu, legitimitat i contribució per a generar canvis i influir positivament en les desigualtats globals) amb un major efecte

multiplicador a l'Administració (intern) i cap a la ciutadania (extern). Cal compartir les bones pràctiques en aquest sentit més enllà de l'àmbit educatiu (agents educatius públics) cap a l'educació en el lleure i d'altres espais espais d'educació no formal o amb vocació / intencionalitat educadora. **L'ApS està servint per a treballar en molts casos aquest aterratge local des d'una mirada d'Educació per a la Justícia Global.**

- Aquest procés de debat entronca amb la coherència de polítiques com a responsabilitat dels agents públics. **Cal compartir experiències en aquest sentit (transversalització del gènere, o des del món de l'ecologisme) i veure com es pot treballar la seva dimensió / responsabilitat Global i el seu vincle amb l'entorn local (Què puc fer jo per la Justícia Global?),** on l'ecologisme té una àmplia experiència i bagatge en clau global-local. **Els ODS / mirada de drets poden servir per a treballar aquest component de responsabilitat pública i creació d'agenda / política pública que interpel·la als actors i agents públics.**
- Des de les entitats, escoles i universitats es torna a evidenciar la **dificultat “conceptual i pedagògica” d'incorporar el relat i debat de les justícies globals (llunyanes i per tant fàcils de generar distància) a la realitat local dels i les joves per tal de generar aquest vincle i compromís** (sobretot a nivell universitari). En aquest, sentit els ODS segueixen sent una bona porta d'entrada per a generar aquest vincle amb la realitat local en bona mesura, tot i que a l'aula la realitat local diversa (interessos, privilegis i rang) pot generar resistències per part de l'alumnat en aquest sentit.
- **Cal identificar clarament objectius, eines, relat (coherent, entenedor, proper i arrelat) que sàpiga posar en valor les veus, realitats i saber locals sota el paradigma de les justícies / drets / desigualtats en clau global (Nord i Sud globals)**

MIRADA SUD (visió Sud): REFLEXIONS COMPARTIDES

- **Parlem del Sud ? Podem dir Sud ? Si no ho explicitem, com visibilitzem aquesta realitat (coneixements i sabers) ?** Des de la pràctica la “visió Sud” a vegades està explicitada o implícita en determinades accions tot i que a vegades no (accions estrictament d'intervenció social).
- Cal valorar també els projectes amb un component molt local que tot i incorporar retòrica global no identifiquen els reptes compartits (en termes de drets i desigualtats) partint de contextos i realitats aparentment allunyats.
- **Podem parlar de Nord i Sud Global ?** Incorporar les veus del Sud segueix sent necessari en determinats projectes i per part de diverses entitats quan parlem de Justícia Global per a la transformació social. En el cas d'haver perdut els lligams / vincles (sobretot les entitats que van deixar de fer cooperació) amb el Sud Global, es valora la necessitat de seguir posant-ho en valor.
- **Hi ha exemples i pràctiques valuoses que es poden compartir en aquest sentit, Tot i així les entitats identifiquen dificultats a l'hora d'incorporar la dimensió global / dimensió Sud en determinats àmbits (ApS, temes de gènere en relació a cures o en acció / intervenció social).**
- **S'identifica també com a oportunitat per a iniciar aquest debat (mirada que incorpori les desigualtats / drets amb una major perspectiva col·lectiva / de responsabilitat global del Nord en la perpetuació de les desigualtats i la desprotecció en termes de drets per parts dels poders públics) i entendre com el**

**Ajuntament
de Barcelona**

**Consell Municipal de Cooperació
Internacional per al Desenvolupament**
Carrer Avinyó, 15 planta 4a
Tel. +34 934 132074
08002 Barcelona
e-mail: consellcooperacio@bcn.cat

**Sud Global pot participar en aquest procés / si ho ha de fer o no / atès que
també hi ha veus crítiques (el Sud té altres prioritats més locals i no tant globals).**

Taller 3) EDUCACIÓ FORMAL I APS (Alba Castejón, Laura Rubio)

FACTORS CONTEXTUALS

- Es subratlla, tot citant a Subirats, que no és una època de canvis, sinó un canvi d'època.
- S'apunten com a centrals dos factors que ajuden a llegir el procés que s'ha donat en relació a les dades que aporta la diagnosi: 1) la crisi econòmica ha afavorit que es destinessin més recursos a EpD/EpJG, en comptes de cooperació (més cars); 2) l'aposta per l'ApS per part de l'Ajuntament i Departament d'Ensenyament.
- A més del context (global - crisi, local - aposta administració), se li sumen bons resultats dels projectes a l'educació formal i especialment els d'ApS (resultats a nivell de satisfacció, s'ha mostrat que funciona, que dona resposta a algunes de les inquietuds del sector).

EXPERIÈNCIES / TRANSICIONS

- S'ha vist un canvi en relació a la titularitat dels centres amb els que es treballa: escola pública vs escola concertada. Les ONGs tradicionalment han treballat amb la concertada, però en els darrers anys s'ha entrat a la pública de manera més decidida i, s'aposta per aquesta quan hi ha sobredemanda. En algun cas es qüestiona quina repercussió pot tenir això, què passa amb infants i joves que no poden entrar a la pública i es troben a la concertada sense haver-la escollit.
- Destaca la necessitat d'identificar de manera més acurada els elements que afavoreixen un bon funcionament dels projectes. En alguns casos es destaca que sembla que els projectes funcionen millor en escoles o instituts "perifèrics" (que es troben en contextos socioeconòmicament desfavorits), però caldria desenvolupar anàlisis més completes per entendre en quines condicions i per què això és així.
- Es valora que l'ApS ajuda a millorar qualitativament els projectes, més llargs i estables, i que està permetent la millora, continuïtat i creixement dels projectes. Es valora el guany entre qualitat vs quantitat de projectes. Es destaca molt positivament la transició de passar de taller puntual a treball de procés.
- Es reconeix una major obertura per part dels centres educatius per a fer aquest tipus de propostes.
- Importància de la motivació del professorat per l'èxit del projecte.
- Es posa en qüestionament si els canals de difusió estan funcionant, fins a quin punt la informació està arribant a tots els centres, donat que hi ha centres i/o professorat motivat vs els centres que no demanden projectes.
- Respecte als actors participants, es destaca la importància de treballar amb actors multiplicadors i no destinataris últims. En alguns casos s'està avançant cap al treball amb claustres i no professorat independent. Tot i així poden conviure diferents nivells de progressió: si bé l'ideal sigui treballar més hores i amb tot el centre, també es fan xerrades puntuals per a professorat. Els centres els professors demanden més treball amb les famílies.

OPORTUNITATS

- Es reconeix que el professorat té moltes ganes de treballar amb entitats. S'estan trencant els murs de l'escola. Els mestres que experimenten un projecte d'EpJG es senten molt satisfets amb l'experiència.
- Les ONGs posen una llavor en els centres i la idea seria poder marxar i que els projectes es mantinguessin per poder fer una rèplica i adaptació en altres llocs. Com expandir els projectes?
- Es valora positivament com la convocatòria permet poder fer un projecte a mida per cada centre.
- Es planteja ara un bon moment/oportunitat per avançar en relació a la interacció entre educació formal i no formal. Cal veure com fer aquesta incorporació en els projectes.
- Sovint es planteja que és des de dalt que es pot incidir però, qui té el poder? Només parlem del poder! Costa moure's d'un marc mental en què només el poder pot generar/impossibilitar canvis o mantenir *l'status quo*. Però hi ha altres instàncies de canvi. Recuperar la idea de com els motivats/implicats poden generar el canvi. Veure què passa als marges, als marges passen coses però és important on posem el focus (p. ex. Pot haver un claustre que no vol canviar, resistent, però hi ha un grupet de famílies i un tutor motivat). És important visibilitzar també aquest tipus de canvis.

OBSTACLES / RESISTÈNCIES / LIMITACIONS / REPTES / DIFICULTATS

- Sobreoferta en alguns centres des de diferents vessants: les entitats competeixen amb molts altres projectes i propostes que arriben als centres; en un mateix espai per a fer ApS (per exemple), els i les alumnes poden escollir entre diferents experiències (com un catàleg de supermercat). En general això afavoreix certa dispersió de projectes, no vinculació amb el PEC i menor possibilitats de reflexionar i aprofundir en el pensament crític del projecte.
- Rigidesa del sistema o centres educatius. Cal major flexibilitat en l'educació formal (horaris, calendari, matèries...). La flexibilitat és important a l'hora de donar forma als projectes.
- Cal aconseguir que els projectes arribin a més centres, no els de sempre, que sigui més democràtica la distribució i per tant millorar en termes de difusió. Limitació: les ONGs no podem estar tot arreu.
- Difusió de les guies pedagògiques, on queden les guies pedagògiques que fem? Assessorament i mentories? Com fer que les escoles coneguin cada vegada més els projectes. Entro a l'escola i faig el projecte amb tu, entro a l'escola i t'assessoro? Diferents fórmules de col·laboracions?
- Risc de descontextualització. Passar de propostes "bolet" a una tasca més transversal: cal posar ordre, i és clau que el projecte -sigui quin sigui- ha de quedar incorporat en els PECs. Cal passar del micro al macro. Torna a aparèixer la idea de projectes "bolet". Del professor motivat al centre. El perill de *la projectitis* i dels *xiringuïtus*... Treball a llarg termini!!! Pensant projectes amb període més enllà d'un curs. Hi ha el problema de la mobilitat del professorat i la continuïtat dels projectes.

- Sostenibilitat del projecte: com integrar el professorat? N'hi ha prou amb la formació?
- Escoles es queixen que estan sobresaturades. Escoles demanen acompanyament, no formació. Escola: partim de la base que estan sobresaturades, sobrestrès del sistema. Al Consorci arriben contínuament propostes d'idees per fer projectes. Centres bulímics, llocs on no arriba.
- Envers la formació del professorat es qüestiona quin ha de ser l'enfocament. Els hi ensenyem activitats i guies pedagògiques, o realment generem canvis reals en com el professorat pensa? (exemple gènere). Entrar a les escoles, posar en dubte estructures... És molt més complicat. El problema està en la formació del professorat? Potser hem de fer un pas més enrere i tenir en compte que el professorat és també "part del problema". Partir de la base que es reconeixin com a part del problema. Costa trobar l'espai per a la formació amb el professorat. Aquest a vegades sembla un alumne més.
- Alerta o toc d'atenció amb "l'auge" de l'ApS. El repte principal és seguir treballant tant bé com fins ara. No perdre-ho. A tot arreu parlen d'ApS. Hi ha un punt que preocupa. Vetllar per les propostes de qualitat. No cal centrar-ho tot en l'ApS, no perdre de vista altres metodologies o formats.
- Veure més enllà de la pràctica concreta, ajudar als joves a que ho lliguin amb el dia a dia. Necessitat de dotar-les de sentit. Risc de "mediatització": en aquests temes es funciona molt mediàticament, "el dia de la gent gran"... però solitud n'hi ha tot l'any. Defugir de la moda o del treball cap a la galeria.
- Dificultats sobre com implicar a la família en els projectes i la tasca i el canvi en algunes escoles. Implicació de la comunitat.
- Sortir de projectes a dintre del centre. Trencar amb això pot costar molt. La idea de transformació funciona més en la teoria que en la pràctica.
- La importància de l'avaluació de projectes: com fer-la, quan fer-la.

PROPOSTES

- Es planteja el **paper de les entitats** en l'educació formal al llarg d'aquest procés. L'EpJG està tenint bona acceptació i rebuda perquè l'escola necessita obrir-se a l'entorn. Però cal preguntar-se si en aquest procés la tasca s'ha centrat molt en l'educació formal i l'educació no formal ha pogut quedar més oblidada. Sorgeixen preguntes per a la reflexió que poden ajudar a orientar noves accions en el futur. L'obertura a l'educació formal ha estat una oportunitat? Debilitat del procés? Cal obrir-se també a l'educació no formal?
- **Nous col·lectius i àmbits de treball:** educació no formal, lleure, CRAE's... potenciar espais que posin en relació població en risc d'exclusió i altres sectors (no perpetuar circuits). Obrir-se també a la Formació Professional i a les escoles d'adults. Col·lectius molt oblidats. També aprofitar espais de menjador, formació de monitors. El valor dels espais de migdia.
- Es requereix **major coordinació** per tal de no concentrar sempre les actuacions en els mateixos centres educatius (fonamentalment instituts). En aquest sentit es requereix diferents tipus de coordinació: entre entitats i també amb el Consorci d'Educació de Barcelona (tenir una imatge de conjunt). El CEB, a més, podria fomentar la demanda de projectes en centres on no es fan projectes.

- Caldria tendir a que sigui l'escola que busqui l'entitat i no l'entitat que busca l'escola. Es considera que aquesta seria una manera de garantir una millor implementació del projecte. Quan és així, sembla que el projecte pugui **encaixar més amb PEC i amb al identitat de centre.**
- Fer **incidència en els centres**: equips directius o professorat amb responsabilitats concretes, equips d'assessorament o suport, inspecció educativa. Enganxar a més gent, incloure al PEC, els projectes són de molts. Estratègia de reforçar la identitat dels centres: en què vols ser referent com a centre? Passar de la idea de projectes de centre a projectes de comunitat educativa. Pot tenir un sentit més holístic. Valor del Consell Escolar, que està per damunt. És una estructura que pot donar suport més enllà dels professors i alumnes.
- S'apunta que estaria bé **incloure entitats d'educació no formal en els projectes**, dissenyar propostes entre tres, afavorint aliances en unitats territorials més petites en les que les entitats locals de barri/districte permetin garantir la continuïtat del projecte en el temps.
- Es subratlla el valor de les **figures comunitàries** que s'emmarquen dintre del pla de barris perquè poden tenir un paper d'enllaç i acompanyament cabdal.
- Partint de la premissa que es vol potenciar **l'àrea d'EpJG, caldria visibilitzar-se des dels espais de l'administració** que permeten apropar aquesta línia als centres educatius. Existeix una proposta al respecte al catàleg de formació de la xarxa xtec sobre aquesta temàtica a part del tema de sostenibilitat i escoles verdes?. Si es pretén avançar en aquest sentit, és important que es visibilitzi a la formació del professorat "oficial".
- Treballar amb els **agents multiplicadors**: claustrals i formació professorat.
- Tenir en compte la tasca que es fa i es pot fer a la universitat: **incidència curricular en la universitat**. Que en qualsevol estudis tinguin alguna cosa que els vinculin amb el món (TFG...).
- **El Consorci hauria 'd'apretar' als centres amb el tema de la competència ciutadana** (per omplir-la de sentit). També el projecte de Convivència de Centre. Pot ser una bona oportunitat. Però cal fer un canvi de fons, cal acompanyar-les.
- **Necessitat d'estabilitat econòmica** perquè les administracions puguin ajudar a projectes conjunts entre centres i entitats. Canvis profunds.
- Donar propostes fetes, construïdes per tal que el centre pugui afegir-s'hi, preparar projectes. En aquest sentit calen **ajuts econòmics** per facilitar aquest tipus de propostes des de les entitats petites.
- Intentar que els projectes es puguin **dissenyar de manera conjunta** amb els centres.
- Es troba a falta la incorporació de l'empresa com a actor a dintre la comunitat educativa (apareix aquesta idea des de la universitat).